თეატრი და ცხოვრება

№ 21

წელიწადი მესამე

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპან"-ის სტამბაში. მისამართი: Тифлисъ Ред. „Театри да Цховреба" I. Имедашвили

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანის" სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41

№ 21 — შ ა ბ ა თ ი 23 მ ა ი ს ი — 1915 წ.

23 მ ა ი ს ი

ცხოვრება წინ გვიწევს!

სინემატოგრაფ-კინემატოგრაფმა მთელი მოწინავე კაცობრიობის სული დაიფლო და ხელოვნების ასპარეზზე თვალსაჩინო ადგილიც დაიჭირა...

დიდი ხანი არ არის, რაც სასცენო ხელოვნების საფრთხედ აღიარებდენ მას: თეატრს ქიშპობას გაუწევსო, მაგრამ ეს აზრი სავსებით არ გამართლებულა და, ჩვენა გვგონია, ვერც გამართლდება .. მაგრამ რომ მართლა მოქიშპეც შეიქმნეს, თუ კი თეატრზე ძლიერი გამოდგა, ბევრიც რომ ვეწინააღმდეგოთ, მაინც განვითარდება, წინ წავა..

და იგი, სინემატოგრაფი, არა თუ ჩვენს დაბა-ქალაქებში გავრცელდა, ლამის სოფელშიაც შეიჭრ-ს

მერე რანაირი სურათები შეაქვს ხალხში?—სულ უცხოთა ყოფა-ცხოვრების, ბუნებისა და ისტორიის მაჩვენებელი, არა, მშობლიური, ხშირად უშინაარსო, და შესაძლოა, მავნე მიმართულებისაც .

ამ შემთხვევაში რა გვმართებს? გულ ხელდაკრეფით ვუცქიროთ, უცხოეთის მოსაქმე-ოსტატ მრეწველნი ჩვენს შორის რა სისწრაფით გაავრცელებენ ყოველივე უცხოს და იმავე დროს როგორ ისარგებლებენ ჩვენის ჯიბ-თ?

რა თქმა უნდა - არა?

მაშ როგორ მოვიქცეთ?

ვიდრე ამაზე პასუხს მიუგებდეთ, საჭიროდ მიგვაჩნია მკითხველს გავაცნოთ ამ საგნის შესახებ ჩვენი ჟურნალის ფოთელი ერთი პატივცემული მკითხველის აზრი აი სიტყვა-სიტყვით რასა გვწერს:

„ეთნოგრაფიულმა საზოგადოებამ, ქ. შ. წ. გ. ს. ანა და, თუ შესძლებს, დრამატიულმა საზ—ამ ამ თავითვე გადასდოს რამოდენიმე ათასი მანათი იმ მიზნით, რომ ჩვენი წარსული ისტორიული, ან და მწერლობიდან,—ყაზბეგი, ილია, გოგებაშვილი, თუ სხვა მწერალთა ნაწერებიდან,—ამოღებული ამბები მხატვრულად დადგმული და შესრულებული, ქართველ მსახიობთაგან ნათამაშევი, ეკრანზე გადიღოს და თითონ გამოსცეს სურათები ქართული თეატრის ფონდის სახელით. ამას ორნაირი მნიშვნელობა ექნება: ერთი - ჩვენს ისტორიასა და მწერლობას გააცნობს უცხოთ, მეორე—მატერიალური. თუ საამისო თანხა არ მოიპოება, შეიძლება შეთანხმება რომელიმე ფირმასთანა, (აქვე გვისახელებს ერთ-ერთ ფირმათაგანს, რომლის ვინაობის გაგება რედაქციაში შეიძლება).

ამ წერილს ვგონებ განმარტება აღარ ეჭირვება, მოსაგები საქმეა, როგორც ქონებრივად, ისევე ზნეობრივ იდეურად და მაშ ნულარ ვყოვნებთ: ცხოვრება წინ გვიწევს და ჩვენ რაღას ვუცდით!..

—

მთის არწივი— ვაჟა-ფშაველა

მთამ ბარს თავი დაუკრა, ბარმა მთას შესცინა... ერთმა მეორე იცნო, შეიტკბო, შეისისხლხორცა, ეზიარა და იზიარა ..

ბარი უმთოდ და მთა უბაროდ რომ არ ვარგა —ეს ისტორიული მცნებაა.

მთელი ჩვენი სამშობლო, გაერთიანებული, გათვითცნობიერებული და ერთ მთელად

გადაქცეული, - აი, ჩვენი საარსებო მისწრაფების დასკვნა...

ამის ერთი ამაყი მომღერალთაგანია მთის არწივი — ვაჟა-ფშაველა, რომლის პატივსაცემლად დღეს, 23 მაისს, სახაზინო თეატრში შეიკრიბება მოწინავე, მოაზრე საქართველო...

შეიკრიბება, რომ თავისი სიყვარული და პატივისცემა გამოუცხადოს თვის სისხლ-ხორცს, ხელებ-დაკოჟრებულ, მარად ხალხის კვნესავაებით გულ-გაბასრულ მგოსანს...

ჩვენი ცხოვრების „ც სკარი იჟუჟრიბანდა, სულს ლევს თანდათან ქრებოდა", როდესაც იგი ჩვენს მწერლობას მოევლინა...

მოევლინა და ჰნახა „ქვეყანა ნაოხარია"...

გულს ცეცხლი აღეგზნო, ბედშავ სამშობლოს ჭირ-ვაებით იწრთო, ფუფუნებით ცხოვრებას განერიდა, პირად ბედნიერებას ხელი აალო, მიაშურა სამშობლო მთა-გორებს, ბეჩავ ხალხის საბუდარს, რომ ხალხთან და ბუნებასთან პირისპირ ყოფნით ხალხის სიბრძნით სრულქმნილიყო და ღვთიურის ცეცხლით გაეთბო ცივ ზამთრისგან დაზრულ სამშობლოს გული და გრძნობა...

ჯადოსნურად აამეტყველა უტყვი, ქვა და მცენარე, ფრინველი და ნადირი, ბუნების მოვლენათ ენა ამოადგმევინა, ერის გულისნადები გამოამზეურა და მას მთელი სამშობლო დააწაფა ..

მაგრამ მხოლოდ „ტკბილ ხმათა" როდი მღეროდა ჩვენი მთის არწივი - ვაჟა: იგი იმავე დროს იყო მოქალაქე — მოაზრე, მაღალ მისწრაფებათა შთამნერგავი, სამშობლოს ჭირისუფალი, მშვენიერება-სილამაზის ქურუმი და კაცთა სულიერად ამმაღლებელი...

სამშობლო ქვეყნის ბედ-უკუღმართობით „ცრემლი წინ უდგა გუბედა" და ამით გამწარებული თანამემამულეთ ეკითხება: **„სრულ ჩვენ რადა ვართ ტანჯვაში, კვნესა რად ისმის ჩვენითა?"—ო**, ხოლო თანამოძმეთა ფუქსავატობას რომ ჰხედავს, უსაყვედურებს: „რა წერილობას გაგვიწევს, თოვლზე ამბავი ვწეროთა?".ო

იგი ჰგმობს და ჩვენც გვაზიზღებს, „ვინც ხალხსა სჩაგრავს და მტრობს, ვინც ფეხქვეშა სთელავს, ერის უფლებას, არაფრად აგდებს ხალხის ზნე ჩვეულებასა!"

მამა კაცთა უმოქმედობით გულმოკლული მდედრთ მოუწოდეს **„უკაცურთ კაცობა გმართებთო!"**, რითაც ყველას გულში უღვიძებს თვითმოქმედების უნარს.

მისი აზრით „ურგები შვილი დედას არ უნდა ჰყავდეს" და ქვეყნის უსარგებლო კაცი სჯობია ქვად გაჩნდესო ..

და დღეს თუ საქართველო რაოდენათმე გათვითცნობიერებულია, თუ უკვე ვცნობთ მოყვარესა და დუშმანს, თუ თვითარსებობა გვწყურია და საკუთარ კერაში ცეცხლის გაღვივება, მოქალაქეობრივ გრძნობითა ვართ გაჟღენთილი და მომავალის ბრწყინვალე იმედით შევსცქერით — ამაში დიდი და დიდი წილი უძევს მქადაგებელ — მგოსანს ვაჟასაც ..

სხვა, დაწინაურებულ ერთა შორის, ასეთ მგოსანთ არა თუ ნივთიერად უზრუნველ ჰყოფენ, სიცოცხლეშივე დიდების გვირგვინით დასდაფნიან, ხოლო ჩვენ უბრალო მადლობის გამოთქმა რომ შევძლოთ, ესეც — დიდი რამეა ..

მაშ ნუ ჩამოვრჩებით საერთო ზეიმს და დღეს პირისპირ ვაშა შევსძახოთ იმ მგოსანს, რომელიც მარად ამაღლებდა ჩვენს სულს, გულს, რწმენასა და იდეალებს ..

„თქვენადვე გარგებთ, დობილნო,
თუ უხვათ დაიხარჯენითო".

ფიქრები

„მე ვარ და ჩემი ნაბადი —
გამთენებელი ღამისა"...

ხალხური

მე ვარ და ჩემი ნაბადი —
გამთენებელი ღამისა, —
ფიქრები, შავი ფიქრები
დაუსრულებელ ჟამისა; —
დავწვევი — ჯავრი ჩამყვება
ცხოვრების ჭირ-ვარამისა...

*

მუსიკოს-ლოტბარი სანდრო კავსაძე
ამ მოკლე ხანში აპირებს პირველი დიდი ქართული ეროვნულ კონცერტის გამართვას.

ძილშიც კი მოსვენებასა
არ მაძლევს ფიქრი ტიალი:
„ნეტა რათ არის ამ ქვეყნათ
მარად-ჟამ კვნესა-წრტიალი?..“
აჰა, მუდმივი საკითხი,
მუდმივი გულის ტრიალი!..

*

„ან რისთვის არის მდიდარი,
ან რატომ არის ღარიბი?
რათ არის შეუძლებელი
ყველასთვის ერთი ყალიბი?“
ამას ვკითხულობ ეული,
ამას ვკითხულობ ყარიბი..

*

რათ არის ჩაგვრა კაცადის,
რათ არის ჩაგვრა ერისა?
უფლება „კანონიერის“,
უუფლებობა „გერისა“?
რათ მოშხამულა ცხოვრება
ყმაწვილისა და ბერისა?..

*

მე ვარ და ჩემი ფიქრები—
გამთენებელი ღამისა,—
ფიქრები, შავი ფიქრები
ცხოვრების ჭირ-ვარამისა..
მოვკვდები - საიქიოსაც
ჯავრი გამყვება ამისა...

სილოვანი

მაღარო

— ხალხო, კედელი!!!
— კედელი ირღვევა, კედელი!!!
— არიქა, არიქა!!!
— დასცალეთ!.. გადით!..
— საყვირი!..
— უუუუუ!!!
— თავს უშველეთ, თავს!!!—გაისმა ელდა დაცემულთა არეული ხმა და შავ ტალღასავით იხუვლა მიწის ჯურღმულებში გაფანტულმა მუშა ხალხმა.

—

— აბა, ჰა!!!
— ჩქარა!!! ჩქარა!!!
— გასწით!!! გაიქეცით!!! - ღრიალებდა გამოსასვლელ კარებისაკენ მოხეთქილი ზღვა ხალხი და ანგარიშ მიუცემლად იწევდა წინ.

— გრრრ—რუხ!!! - ას ზარბაზანივით იგრიალა მაღარომ და ჯოჯოხეთური ხმაურით ჩაიქცა..

— ვაი!!! ვაააი!!!
— ოჰ!!! ოოოხ!!!—ყრუდ მოისმა პირქუშ ნანგრევებში მოყოლილ ლუკმა პურის მსხვერპლთა ათასნაირი გმინვა, რომელიც სასაკლაოში ყელ-გამოღადრულ საქონლის უკანასკნელ ღმუილს უფრო მოგაგონებდათ, ვიდრე ადამიანების ხმებს

—

.. ათასი კუბო დაღუპულ ძმების..
ათასი ზარი გულ-მკვდარ დედების..
ათასი მოთქმა, წივილ-კივილი, ცისქვეშ დარჩენილ წვრილ ცოლ-შვილების..
მაღაროს პატრონი კი განმარტოებით იდგა და სინიდის დამშვიდებული ზარალის ერთი ორად ანაზღაურებაზე ოცნებობდა...

ყოველივე წარმავალია

ღამე იყო...

ის იჯდა თავის საწერ მაგიდასთან და ფიქრობდ. სანთლის გარშემო პეპლები დაფარფატობდენ... ეხვევოდენ, არ სცილდებოდენ მას, თუმცა ნაზი ფრთები ალზე ეწვოდათ. ის მისჩერებოდა ამ სინათლეს და ფიქრობდა, ხოლო ფიქრი მისი შორს იყო. ფიქრში გართული, ის არც კი გრძნობდა, რომ ამ პატარა, ღარიბად მორთულ ოთახში იჯდა.. ბედნიერადა გრძნობდა ის ახლა თავის თავს... მასაც გაუღიმა ბედმა, მისკენაც მოიხედა, მისი მწყალობელიც გახდა ..

ის ცნობილი მწერალი შეიქმნა.

სახელი და დიდებაახლა მასაც ჰქონდა.. ყველა კითხულობდა მის ნაწერებს... ის ახალგაზრდობის საყვანებელი კერპი გახდა და თანამედროვე ლიტერატურის მნათობთა შორის საპატიო ადგილი ეჭირა..

მან მიზანს მიაღწია და მხიარული, ბედნიერი იყო ამით..

და მარტო მჯდომი, ახლა ამ ბედნიერებაზე ფიქრობდა. ფიქრის ფრთებზე დაფრინავდა ის ახლა ოცნებათა სამეფოში. . სიამოვნების ღიმი ჰქროდა მის ტუჩებზე...

ის ახლა სიყვარულსაც ელოდა კიდევ .. და იმედი ჰქონდა, რომ საყვარელი არსება მასაც შეიყვარებდა. და მისი ბედნიერება ხომ მაშინ განუსაზღვრელი იქნება?

ამ გვარ ფიქრებში ჩაეძინა მას იმ ღამეს...

— —

განვლო ცოტა ხანმა ..

ის არ მოსტყუვდა სატრფიალო არსებამ მას სიყვარულითვე უპასუხა... და არ უჩნდა საზღვარი მის ბედნიერებას .

მისი ახლანდელი ბინა აღარ გავდა ძველს მყუდროებით მოცულს, რომელშიაც მხოლოდ მისი საკუთარი ფეხის ხმის მეტი არა ესმოდა...

ახლა ის მდიდრულად მორთულ სახლებში სცხოვრობდა. გარედან, ყოველ ღამე ბრწყინვალედ განათებულ ოთახებში, შეხედავდით ლამაზად ჩაცმულ ქალ-ვაჟს, რომელნიც ტკბილ მუსიკის ჰანგებზე ნელა ფეხს უწყობდენ და მისრიალებდენ მოელვარე იატაკზე .. დაიწყო მხიარულება და ნადიმი მის სახლში და ბედნიერი იყო იგი.

— —

მისი მეგობრები მას გა-ს ეხვიენ სახლში და გარეთ... ართობდენ მას, რჩევასა და დარიგებას აძლევდენ საჭიროების დროს და ყოველთვის ერთგულებას იჩენდენ.

და მასაც უყვარდა, გულწრფელად. უყვარდა ისინი და არა ერთჯერ უფიქრნია, რომ მათთვის თუნდაცეცხლშიაც გავიარ .

— —

და განვლო დრომ საშინელმა, ულმობელმა დრომ... დრომ მოსტაცა მას დიდება და სახელი, გაქრა ის, ვით ნისლი მზიან დღეში, ვ-ით კომლი ცის სივრცეში... დიდება და სახელი ისე უცბათ გაქრენ, როგორადაც უეცრად, მოულოდნელად მოვიდნენ..

თანდათან ავიწყდებოდა ის ყველას.. ბოლოს ტალღამ დავიწყებისამ მას სულ გადაუარა, ის თითქმის ცოცხლათ დამარხულს დაემსგავსა... ყველამ ზურგი აქცია...

ის ერთგული „მეგობრები“, რომელნიც მისი ხშირი სტუმრები იყვნენ, რომელნიც მას ყოველს წუთს თავის ერთგულებაში არწმუნებდენ, ისინიც ჩამოშორდენ, მათაც მიატოვეს ის ..

და როცა ის ქუჩის ერთის მხრით მიდიოდა, თუ იმავე მხრით მომავალი მისი ყოფილი მეგობარი შეხვდავდა მას —ის მეორე მხარეს გადმოდიოდა. თვალს არიდებდამას..

საყვარელმა არსებამაც მიატოვა იგი... სახელთან ერთად სიყვარულიც გაქრა.. სახელთან ერთად მან სიყარულიც დაასამარა ..

გაქრა მისი სიმდიდრეც .. ის სტოვებდა ცხოვრებას იმ გვარივე ღარიბი, როგორათაც ღარიბმა და უფულომ ცხოვრებაში ფეხი შესდგა...

— —

და გაჰქრა ყოველივე ..

დარჩა ის მარტო... მის პატარა

ოთახში სანთელიც არ ენთო ხშირად .. მყუდროება სუფევდა შიგ . მხოლოდ ხანდისხან ისმოდა მძიმე ხველა მისუსტებულ ადამიანისა და ნელი კვნესა ის ახლა იწვა .. იწვა და სულ ფიქრობდა... მხოლოდ მისი ფიქრების საგანი ახლა წარსული იყო . ეს მოგონებანი ლა ასულდგმულებდენ მას .. მაგრამ ის ჯერ კიდევ ვერ შერიგებოდა იმ აზრს, რომ წარსული აღარ დაბრუნდება, რომ ის, ახლა ყველასაგან მივიწყებული, კვლავ არ აღსდგება, არ გაახსენებს საზოგადოებას თავის თავს, არ იტყვის უკანასკნელ სიტყვას, ვით გედი, სასიკვდილოდ განწირული...

.. და ღამის წილ დღე დგებოდა, დღის წილ კიდევ ღამე.. და ასე ერთ ფეროვნად მიდიოდა დრო. .

——

გაზაფხულის დილა იყო...

დილის მზე უხვად აფრქვევდა სამყაროს თავის ცხოველმყოფელ სხივებს. თანასწორად ათბობდა და უნათებდა იგი ყოველსა და ყველაფერს... და სამყაროც ხალისობდა .. მის ოთახშიაც შეიჭრა ოქროს სხივთა კონა და გაანათა იგი, ბნელით მოცული.

ის იწვა, მხოლოდ უძრავი იყო სხეული მისი... ამაოდ ეთამაშებოდენ მას მზის სხივები, ამაოდ ეძახდენ სიცოცხლისაკენ... ის უძრავი იყო. მის გაციებულს მიწის ფერ სახეს ველარ ათბობდენ მზის სხივები...

საწოლის წინ მაგიდაზე სანათი იდგა... საწერელი .. იქვე იდო ქაღალდიც... ზედ არაფერი ეწერა. მხოლოდ ზევით სუსტი ხელით გამოყვანილი იყო ორი სიტყვა: „ყოველივე წარმავალია“.

ალბად ეს მისი ახალი ნაწარმოების სათაური იყო ..

მაგრამ სასტიკ სიკვდილს არ ეცალია მისთვის, მას აღარ დაცლოდა უკანასკნელი სიტყვის თქმა ..

და მზით განათებულ საწოლზე ახლა იმისი გვამი-ღა იდო...

პორუჩიკი

მსახიობი კირილე მაჭარაძე

ავსტრიელებთან ბრძოლის დროს შრაპნელის ტყვიით დაიჭრა მარჯვენა ხელში; განკურნების შემდეგ ბრძოლის ველზე დაბრუნდა, დაჯილდოვებულ იქმნა წმ. ანნას მეოთხე ხარისხის ორდენით.

ბახტრიონი

პოემა ვაჟა ფშაველასი

(კრიტიკული ესკიზი)

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც.“ № 20)

მართლაც რომ სალოცავი იყო მთელი ხალხის გვარი... მას მთელი არსებით აღელვებდა კახთა შავბედი... პირველად თუშთა შორის დაიბადა ჭაზრი კახთა განთავისუფლებისა. და კვირია, რომელიც თავის თავზე ამბობს, რომ

„ოცს წელს მიწა მაქვს ლოგინად,
ცა მახურავა საბნადა;
ავდარში შავი ნისლები
ტანზე მეხვევა ნაბდადა“

შეიქმნა თუშთა მისწრაფების გამომხატველად ფშავ-ხევსურთა შორის, რომლებთანაც გამოგზავნილი იყო მოციქულად .. კვირია ამბობს:

„დაჯავრდენ თუშნი, რო ნახეს
ქვეყანა (კახეთი) ნაოხარია.
პირი ქნეს, იმათ წინ უძღვის
ზეზვაი საოცარია.
სუყველამ ტანზე აისხა
აბჯარი საომარია!..
მე გამომგზავნეს საჩქაროდ
ფშავს და ხევსურეთს გზირადა !

მართლაც, არაფერი არ აგრძნობინებს ისე თავის ერთობას ერს, რამდენიმე თემად დაყოფილს,—როგორც საერთო მწუხარება, საერთო

უბედურება... ერთს ტაფაში ხრაკვა... ბოეტს ეს ჭაზრი გამოთქმული აქვს ცხადად იმ ადგილს, სადაც კვირია ხევსურ-ქალს განუმარტებს თავისი თუშეთიდამ მოსვლის საგანს... კვირიამ უნდა გადასცეს ფშავ-ხევსურებს თუშთა შემონათვალი:

„ჩვენაც ხომ თქვენი ძმანი ვართ,
სისხლით, ხორცით და რჯულითა,
მტერმა დაგვჩაგრა, გვიშველეთ,
გაუტეხელნო გულითა.
უბაროდ განა არ იცით
მთანიც რომ ვერა გვაროობენ?!

და ამისი მსგავსი ტანჯვა ორა ერთხელ და ორჯერ განუცდია შავ ბედის მიერ მრავალწამებულს ქართველ ერს!.. მთელი მისი ისტორიული ცხოვრება მოწამებრივობაა.. უნებლიედ უდონდებოდა ქართველს გული, როდესაც გაითვალისწინებდა თვისი ღვიძლი ერის გაშულმებულს ტანჯვას.. ხევსურეთის მოხუცი ასული სანათა ბერიძისა ამ გულსეფდაინობის ტოტხალი გამოამსტვენია ვაჟა-ფშაველს ბოემაში:

„სულ ჩვენ რადა ვართ ტანჯვაში,
კვნესა რად ისმის ჩვენითა?
როდემდის უნდა ვსტიროდეთ,
მიწა ვასველოთ ცრემლითა?
როდემდის უნდა ვიბანოთ
სისხლით პირი და ხელები?
შვილთა მაგივრადა დედებსა
ძუძუს გვიწოვდენ გველები?
როდემდის უნდა ფეხითა
ვლახოთ ჩვენივე წელები,
ცეცხლები გვერტყას ათასი
გულის, გონების მწველები?!

მაგრამ ეს მისი კითხვა რჩება უპასუხოდ სწორედ ისე, როგორც მეორე მისი ჩაგიდი:

„რად გვინდა დედებს შვილები?
რაზედ ვწვალდებითნეტავი?
გაჰზდი, გალაღებს ვაჟკაცი,
ლამაზი გორის მდრეკავი;
გალაღებს, მაგრამ ტყუილად:
დღეს მთელი, ხვალე მკვდარია;
მოვა, წაიღებს უეცრად
სისხლისა ნიავ-ღვარია!

და რამდენი ქართველი შვილი ჩაიხუტა საქართველომ თავის სისხლიან გულში, მისთვის მოკლული ბრძოლის ველს.., მაგალითად, თვით სანათა ბერიძეს შვილი ვაჟი ჭეავდა და შვილიეე უმსხვერპლა მამულის თავისუფლებას წარბ შეუხრელად, გმირულად... მაგრამ შვილი ვაჟი შვილის და ქმრის დამკარგავი მოხუცი, უშეშწეო სანათა ისევ გატანებული სამშობლოს სიყვარულია, ისე მადლ აუენებს საერთო სარგებლობას თვის კერძო სარგებლობაზე, რომ უკეთუ მტერი დამარცხდება, მეტად კეთარდება. მაშინ—ამბობს იგი:

„არ ვიტირებდი მკვდრებზედა;
იმავ დღეს, შვილო, დედილამ,
ჭრელს ჩავიცომდი კაბასა...
თუ ამამყრიდით მტრის ჯავრსა,
შვილთ არც კი მოვიგონებდი,
რაღა მიჭირდა, თუ მტრისა
გაჟლეტას გავიგონებდი
გულიდამ ეკლის სალტასა
მაშინვე მოვიფონებდი“.

არც გასაკვირველია ეს გარემოება იმ დედის მხრით, რომელსაც განვოთარებული აქვს შეგნება საერთო სამშობლოსი, რომლის ჭირისთვის ჭირად და სიხარული—თვის სიხარულად მიაჩნია:

იგივე სანათა ამბობს:

„გვეყო ამდენი ცრემლის ღვრა,
დაუშრობელი ვაება;
არ თუ ვებრალვით საყმონი,
რომ აღარ გვწყალობს ღვთაება
გვიშველე, ლაშარის ჯვარო,
დაგვჭირდა შენი თავია;
შენი ფრანგულით აკურხე
თუშ-ფშაველ-ხევსურთ ზავია...
გვიჭირს და გამოგვიყვანე
შეუმუსრავი ძალია“.

ასეთი შეგნების ბატრონი დედა იამაყებდა რასაკვირველია, თუ მისი ძე ბიჩნათდად შეასრულებდა მამულისშვილის და მეომრის ვალს მტერთან ბრძოლის ჟამს... მაგრამ რაზომ გდოვობდა ქართველი დედა, უკეთუ მისი შვილი შეირცხვენდა თავს ომის დროს და მტერს კაქტეოდა შეშინებული და დამფრთხალი... ასეთს დედას ერჩია არა თუ იმწუთშივე მომკვდარიეო, რა წუთასაც ეს სამარცხვინო ამბავი გაიგონა, არამედ სრულებით არც კი დაბადებულიეო, სულ არ გაჩენილიეო დედამიწაზე.

„ნეტავი თავზე დამეცეს
მთა-ღელე ბარიანადა!
ნეტავ არც შვილი მყოლიყო,
არც გავჩენოდი დედასა,
თუ ამას მოვესწრებოდი,
ამდენ სირცხვილის კრეფასა!
შვილო! სირცხვილი მაჭმიე
ძუძუ დასწყევლე დედისა!..“

ასე სტირის დედა თავის შვილს წიწოლას, რომელიც ომის დროს ბახტრიონთან შეკრთა და მტერს ზურგი უჩვენა.. მთის ძენი ამ გარემოებას — ბრძოლის ველიდამ ლტოლვას — მომაკვდინებელ მოვლენად სთვლიდნენ.., ისინი, დაბრკენებულნი ბრძოლის ველიდამ თვისს თანამემამულეებს უამბობდნენ ბრძოლის ამბებს: აქებდენ გმირებს ქების ღირსსა, ხოლო აძაგებდენ იმ მეომართ, რომელთაც სირცხვილი აჭამეს იმ თემის სახელს, რომლის ძენიც იყვნენ... თემი — ეს დიდი პოლიტიკურ-სოციალური ერთეული იყო... თემი მთის მთის ძეთა შორის ეს თავისებური ადგილობრივ შემუშავებული სახელმწიფოებრივი ორგანიზმი იყო: იგი შეჯგუფული ნება იყო, კოლექტივური ერთეული, რომელიც თითოეულს წევრს ავალებდა თვისი „მე“, თვისი საპირადო ინტერესები თემის საერთო, საზოგადოებრივი ინტერესებისთვის დაემორჩილებია. თვალთა პირველი ახელიდამ მათ უკანასკნელ დახუჭამდის მთის თითოეულის შვილის წინაშე აღმართული იყო ის კოლექტივური მბრძანებელი ბატონ-პატრონი, რომელსაც „თემი“ ეწოდებოდა... ვაი მას, ვინც არ იქცეოდა ისე, როგორც თემს სურდა... იმას თემი განიშორებდა როგორც უსარგებლო მავნე წევრსა... თემიდამ განდევნულს არავინ არ სთვლიდა ადამიანად: ის მოკლებული იყო ადამიანურს უბრალო უფლებებსაც კი... თვით დამარხვაც კი აღკრძალული იყო ასეთი მოღალატისა..

„თემისგან უარყოფილსა
გადაუგდებენ ძაღლებსა!“

ასეთი ბედი ხვდა წიწოლას, რომლის დედის სულიერი ტანჯვა ჩვენ ზემოდ გავიცანით. რა ჩაიდინა წიწოლამ? მოვუსმინოთ თვით ლაშქარს:

„წიწოლამ ლაფით გაგვთხიპა,
გაგვექცა სირბილიანი!
ნეტარ სად დაიმალება
სიცოცხლით სიკვდილიანი?
ფშავში როგორღა მოალის
დიაცი ჩიქილიანი...
არ ვარგა მაგათი გვარი,
უჯიშო, სიცილიანი?
ხალხში როგორღა გამოვა?
ხატში როგორღა მოდგება?
ვინღა გაივლევს ახლოსა,
ჩააქვავებენ დედანი..
მიწამ შეჭამოს ცოცხალი
ე მაგისთანა მედგარი!.“

წიწოლამ კარგად იცოდა ყოველივე ეს. იცოდა, რომ ამ შემთხვევაში თემი გულცივი და შეუბრალებელია. არავის დაინდობს, ვინც უნდა იყოს. იგი არ დაგიდევს წინანდელს გმირობას და სამსახურს, უკეთუ ერთი, თუნდ უნებლიეთი, შეცდომა მოგივიდა... მან ამჯობინა ამის გამო თავის ნებითვე გამოთხოვებოდა სირცხვილიანს სიცოცხლეს..

მკითხავი გადმოგვცემს გულსშემზარავს სურათს წიწოლას თავჩამოხრჩობისას...

„ცა თავისათვის მყუდროდ სდგას,
გვერდ-სუფთა, ვარსკვლავიანი!
მუხაზე ჩამოკიდული
კაცი სჩანს სამკლავიანი
თავი დაუჩრავ მხედარსა,
თუ იყო გულ ჯავრიანი!
იორი ყურსაც არ უგდებს,
ნელად აქანებს ტალღებსა.
არ ერიდება, დაობლდნენ,
მამა არა ჰყავთ ბალღებსა..“

მის საბრალო დედას ეწვის ძუძუები, აღგზნებული ცეცხლი გულის სიღრმეს უდაგავს, არა იმის გამო, რომ შვილი სამუდამოდ გამოეთხოვა წუთი სოფელსა, — არამედ იმ მიზეზით, რომ მისი შვილი სახელოვანი სიკვდილით არ გარდიცვალა, რომ მან ასეთს სიკვდილს ნამრახი სიცოცხლე ამჯობინა... და დასტირის წიწოლას:

„რად იქ (ომში) არ მოჰკვდი, ბეჩავო,
რად ხარ ყელ საბელიანი?!
რად არ მომიხვედ წიწოლავ,
პირნათლი სახელიანი?!
გასწირე თავის ხსენება
საწყევარ-სარბევიანი?!

არავის ჰქონდა ნება ასეთს საშინელს ჟამს ნუგეში ეცა საცოდავი დედისთვის, რომლის მწუხარებას ის უფრო აორკეცებდა, რომ მას, ამ მის მწუხარებას, თემი არ იზიარებდა... მართლაც როდესაც სხვანი, შენი მსგავსი ადამიანები, შენს მწუხარებას იზიარებენ, მისი მონაწილენი ხდებიან, შენს დამწუხრებულს გულს შვება ეძლევა, მწუხარება უმსუბუქდება, და მაცოცხლებელი ნუგეშის სხივი ეფინება სულიერს ბუნებას. ის კი, წიწოლას დედა, მწუხარებაში ეულად, მარტო დარჩა?..

„მარტო რად სტირის დიაცი,
გვერდით არა ჰყავ სოფელი?
არ ისმის მოზარეთ ზარი,
გულს ლახვარ დამასობელი!“

ამის განმარტებას ვხედავთ ჩვენ თემის დადგენილებაში: მან გადასჭრა უკვე თვისი სამართალი: წარუხოცველი სირცხვილით შემოსა წიწოლას სახელი მიუტევებელი დანაშაულობისათვის... ეს მოხდა მაშინ, როდესაც თემმა შეიტყო წიწოლას დასაძრახისი საქციელი. ხალხი შეიკრიბა ხატის წინაშე და შეაჩვენა წიწოლას სახელი:

„თასი დალვარეს ხატშია:
ახლ ოს მიუდგეს (წიწოლას) არვინა,
წიწოლას დანაშაული
აწეულია ცამდინა,
დაამცრო ჩვენი სახელი,
მთელს ლაშქარს გული ატკინა,
არც ვინ სამარეს გაუთხრის,
არც ვინ შაუკრავს კუბოსა;
მარტომ იტიროს დედამა,
ცრემლი წინ დაიგუბოსა!..“

ერთის წევრის საძრახი საქციელი მთელს თემს ჩირქსა სცხებს, სახელს უტეხს,—და თემი თვისი სახელის გამტეხს რადად შეიბრალებს? მას, ვით მავნე ასოს, მოიკვეთს და განაგდებს, ძაღლთა და სვავთა ლუკმად გახდის.. მაგრამ იგივე თემი თავს იწონებს, დიდად ამაყობს, უზომო სიხარულით აღტაცებულია, ოდესაც მის შვილთ თავი შეუშინებლად შესწირეს სამშობლოს თავისუფლებას, აღამაღლეს, განადიდეს მისი სახელი...

ილ. ფერაძე

(შემდეგი იქნება)

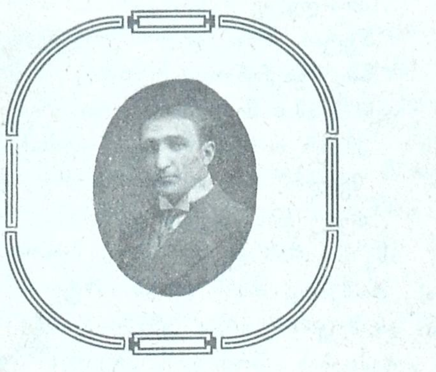

მსახიობი ალ. იმედაშვილი
ხვალ, კვირას 24 მაისს „სახაზინო თეატრში“ შეასრულებს ოტელოს როლს

ნასხვისარი—გაჩემებურებული—

მიყვარს სურნელება ძველის გამომდგარი ღვინისა, გაბოლება კარგი თამბაქოსი, სპარსულ ხალიჩის უცხო რამ სახეები, სისალუქე აბრეშუმის ქსოვილისა, ცის ტატნობის სხვა და სხვა ფერობა, ზღვის ბუტბუტი, ჩურჩული ტყისა, სიმწვანე მინდვრისა და მიუვალ მთათა ვერცხლით მოჭედილი მუზარადი. მიყვარს ჭკვიანი, გულის ტკივილით დაწერილი წიგნი, ლამაზი ქალები, თეატრი, ყვავილები და ბავშვები.

მაგრამ მხოლოდ ამისათვის არ მიყვარს ცხოვრება.

არც იმისათვის, რომ მას თან ახლავს კეთილი და ბოროტი, მშვენიერება და სიმახინჯე, უფსკრული და მწვერვალი, სიმდიდრე და სიღარიბე. არა ამისთვის!

მიყვარს მისთვის, რომ ცხოვრება დაუცხრომელი და ბრძენი შემოქმედია.

მიყვარს მისთვის, რომ იგი ეძიებს და მიისწრაფვის, ჰქმნის კანონებს და არღვევს მათ, ანგრევს და აშენებს.

მიყვარს მისი დაუდგრომელი სული, მისი მუდამი ცვალებადობა, მარადიული შემოქმედება...

და თუ მე სულელი ვარ, სხვებზე ჭკვიანი ვარ მაინც; თუ ღარიბი ვარ, მაინც უმდიდრესი ვარ სხვებზე; თუ მახინჯი ვარ, მშვენიერი სხვებზე მაინც ვარ; თუ უბედური ვარ, მაინც ვარ სხვებზე ბედნიერი.

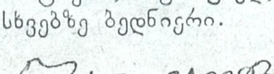

დამსახურებული მსახიობი ვასო აბაშიძე

სიჭაბუკის სურათი, 1879 წ. გადაღებული.

უკანასკნელი სურათი 1915 წ. გადაღებული.

მწირი-სარდალი

(გაგრძელება. იხ. „თ და ც.“ № 20)

გივი (გააყოლებს თვალს მოხუცს და ტანჯვით)
ოჰ, ეს მოხუციც იქ მიისწრაფვის,
მე-კი აქ უნდა ვიყო!.. ოჰ, ღმერთო,
როს ყველა თავს სდებს მამულისათვის
ეს ნება მარტო მე რად წამერთო?!
ერთის გრძნობითა ყველა სულდგმუ-
ლობს:
თავადი, გლეხი, დიდი, პატარა,
ქალი, ვაჟკაცი, სუსტი, ძლიერი
და თვით უფეხო ფეხზე დამდგარა!
მე კი, მხოლოდ მე, თუმც შემწევს ღონე,
მას სხვაზე ნაკლებ არ ვემსახურო,
უნდა სურვილისა გულში ვიკლავდე,
ვიდგე ასე და სეირს უყურო!..
რადა და რისთვის?.. რა დავაშავე,
რომ ასე ვწვალობ და ვიტანჯები?—
ნება არა მაქვს, როგორც ბავშვს, მქონდეს
ჩემი სურვილი, ფიქრი, აზრები!..
არა, როდემდის უნდა ვიყო მე
მარადის სხვისა მონა-მორჩილი?
როდემდის უნდა ვყავდე დედაჩემს
ხელ-ფეხ შეკრული და შებორკილი?
ვინ მიანიჭა ერთ ადამიანს,
თუნდაც მშობელსა, მისი უფლება,
რომ მეორესა გრძნობა დაუხშოს
და მოუსპოს მას თავისუფლება?..
არავინ!.. და ვინც ასე მოქმედებს
ის მტარვალია აზრის, გონების;
იგი შემქმნელი არის აქ ქვეყნად
ყველაზე უფრო საზარ მონების!..

(ჩაფიქრდება და გაივლ-გამოივლის. რამდენიმე ხანს აღელვებული დადის, შემდეგ დადგება, ხელს შუბლზე მოიკიდებს და თავს დახრის. შემოდის მართა. მიუახლოვდება გივის).

მართა (მკაცრად)
ბიჭო, გიორგი, ისევ აქა ხარ?!.
ახლა ლოცვის დრო არ არის განა?..

გივი (შეხედავს გაცხარებით)
ეჰ, დედა ჩემო, რა დროს ლოცვაა,
როდესაც სისხლში სცურავს ქვეყანა!.
მართა გააყრუოლებს) რაო, რას ამბობ?
გივი რას და ომია, —
ცუდი დღე უდგას თურმე სამშობლოს!
მართა მერე ჩვენ რაო?!
გივი როგორ თუ რაო?!
მართა როგორ და ასე! იმან იბრძოლოს,
ვინც თავის შველას ჰფიქრობს სისხ-
ლის ღვრით,
(ხმა მოტკბილებით)
ჩვენ კი ვილოცოთ და შევავედროთ
ღმერთს ჩვენი სული, რომ აქ მშვიდობა
და ნეტარება იქ დავიმკვიდროთ!
გივი შენ რამდენიც გსურს ილოცე, მე-კ
ვგრძნობ, რომ მეომრად ვარ გაჩენილი!
მართა (საშინელის ხმით) შენ ამბობ ამას?!
გივი (მტკიცედ) მე ვამბობ სწორედ! .
მართა ბავშვობიდანვე მწირად გაზრდილი,
საბრალოვ, სტოვებ ღვთის სამსახურსა
და გსურს, აილო ხელში მახვილი?..
დაგავიწყდა, რომ ვინც მახვილს იღებს,
მახვილითვეო იგი მოკვდება?.
გივი ოჰ, მაგას რა სჯობს, თუ სამშობ-
ლოსთვის
სიკვდილი მართლა მე მეღირსება!
(აღფრთოვანებით) „ნეტავი ვაჟკაცს, ღირსეულს,
ნეტავი მამულიშვილსო,
ბედი რომ წილად არგუნებს
სამშობლოსათვის სიკვდილსო!
„მის სახელს სამარადისო
ამ ქვეყნად ხსოვნა ხვდებაო
და სულიც სულთა წინაპართ
პირნათლად იქ შეხვდებაო!..“
მართა შე უბედურო, ქრისტემ არ ბრძანა,
რომ ბოროტს ძალით არ აღუდგეთო;
გიყვარდეთ მტერნი და მიაგებდეთ
მხოლოდ კეთილსა თქვენ მოძულეთო?
რომ სიტყვითაც-კი შეურაცხმყოფი
სხვისი სცოდავსო?
გივი არ ვიცი, არა!..
ეგების, ვცდები, მაგრამ ჩემ აზრსა
შემაცვლევინებ მაინც ველარა!
განა თვითონვე ქრისტე არ იყო,
რომ საჭირო დროს ძალა იხმარა
და შემწიკვლელნი წმიდა ტაძრისა
შოლტის ცემითა კარში გაჰყარა?..
თუ ის, ძე ღვთისა, ასე მოიქცა,
მაშ, ჩვენ რატომღა არა გვაქვს ნება,
ვიხსნათ მამული აოხრებისგან
და შებღალვისგან სარწმუნოება?!.
(მართა ჯერ გაშტერებული უყურებს; შემდეგ სახე უცებ ღიმობიერებით ევსება; მიირბენს, დავარდება მის წინ მუხლებზე და ორსავე ხელს შემოხვევს. გივი შეკრთება და უნებლიეთ დაჯდება იქვე ქვაზე)
მართა (ცრემლმორეული
მაშ, აღარ გიყვარს მშობელი დედა
და გირჩევნიან მის თავს ქვეყანა?..
მე რომ შენს მეტი შვილი არა მყავს,
იმას კი ბევრი ჰყავს შენისთანა?..
ოჰ, ვერა, ვერა! შენ ვერსად წახვალ:
ვერ მოიძულებ უბედურ დედას,
უიმისოდაც მრავალტანჯულსა,
მხოლოდ შენში და ქვეყნად რომ ხედავს
ერთად ერთ ნუგეშს, ერთად ერთ იმედს!.
(გულზე მიიკრავს)
ჩემი ხარ, ჩემი და შენ თავს, შვილო,
ვერ დავანებებ, ვერა, ვერავის!..
(ჰკოცნის) შენ გენაცვალე, შენ, ჩემო ტკბილო!.
(ჰკოცნის და მის მკლავებს კისერზე შემოიხვევს) ბავშვობის დროს რომ იცოდი, ისე,
ჩემო ძვირფასო, მომხვიე ხელი,
მომიალერსე და გამიცოცხლე
დრო ბედნიერი, დრო სანატრელი,
როცა პატარას თავს გევლებოდი
და შეგხაროდი აღტაცებული,
რომ შენისთანა შვილის დედობა
მარგუნა ბედმა...
(მიეკვრის გულზე და სტირის)
გივი (ჯერ ძლიერ ღელავს და იტანჯება; შემდეგ უცებ, გამწარებული, ხელს გულზე მიიდებს და საშინელის ხმით)
ვაიმე გული! .
მართა (შეშინებული) რა იყო შვილო?!
(გივი რამდენსამე ხანს საშინლად იტანჯება და თან ეტყობა, რომ ებრძვის თავისს თავს, მაგრამ ბოლოს ვეღარ შეიმაგრებს ყელში მობჯენილ ცრემლს და დაიწყებს გულ-ამოსკვნით ტირილს; ტირილში თან და თან მშვიდდება.

მართა, დამშვიდებულს რომ დაინახავს, კმაყოფილება ემჩნევა და კვლავ მოხვევს ხელს. მონასტრიდან მოისმა ზარის რეკა. მართა, ზარის ხმას რომ გაიგონებს, საჩქაროდ ადგება და დამშვიდებით) დარეკეს,—ღმერთი

გვიწვევს,მაშვრალნო და ტვირთ მძიმენო,

მოვედით ჩემდა გულითა წმიდით

და მოგანიჭებთ მშვიდობას თქვენო!..

(მცირე დუმილს შემდეგ)

წავიდეთ, შვილო,—რეკენ, არ გესმის?..

(ხელს ჰკიდებს) კმარა,—დამშვიდდი!..

(სწევს ზევით) წავიდეთ. კარგი!..

(სწევს მაგრად და გივიც უნებლიეთ აჰყვება)

წავიდეთ!..

გივი (მისუსტებული ხმით) სადა?..

მართა საყდარში, შვილო!

რეკენ,—მიგველის წმიდა გიორგი!..

(მიდის და გივიც მიჰყვება, ზარის რეკა კვლავ ისმის)

ფარდა.

[illegible]

არის თუ არა ქართული თეატრი—ქართული?

(ნაწყვეტი 11 მაისს სახ. სახლში წაკითხულ ლექციისა)

...დიდია, განუზომელია მნიშვნელობა თეატრისა ყველა ერისათვის. კულტურა თეატრისა უმაღლესი კულტურაა ერისა. იგი ხარობს, ფრთებს ისხავს მასთან ერთად და ეცემა, კვდება ერის სიკვდილთან ერთად.

იზრდება და ვითარდება ჩვენი ერი, მხნედ, მამაცად მიილტვის წინ საშობლო, მიუხედავად იმ საშინელ მატერიალურ და პოლიტიკურ პირობებისა, რომლებშიაც იგი იმყოფება. საქართველომ განვლო მოლიპული გზა და შერყეული აბობოქრებული ახალი ძალებით იბრძვის, ნაციონალურ სახის განსამტკიცებლად. ერი და ინტელიგენცია უკვე შეუდგა საკუთარ კულტურის გზის კვალს; მისი სულიერი მოთხოვნილება და ეთიკური ღტოლვილება მოითხოვს ეროვნულ ფორმებში ჩამოსხმას.

იზრდება და ვითართდება ქართველთა კულტურა: დღეს ის აღარ არის, რაც წინად იყო, მაგრამ საკითხავია შესძლო თუ არა ჩვენმა თეატრმა ქართველთა სულისკვეთების და ბრძოლის გამოხატვა, ჩამოქანდაკება, ე. ი. არის თუ არ არა დღეს არსებული ქართული თეატრი —ქართული და თუ არ არის, შეიძლება იგი გარდაიქმნეს ნამდვილ ქართულად?

არის თუ არა ქართული თეატრი—ქართული? რასაკვირველია, არისო, მეტყვის ბევრი, და განა შეიძლება არ იყოს ქართული? განა წარმოსადგენია, რომ ის თეატრი, რომელიც აი რა ხანია ასე პირნათლად ემსახურება ჩვენს ერს, იცავს თავის ენას, უღვივებს ქართველთ სამშობლოსადმი სიყვარულს, შეიძლება ქართული არ იყოს? განა ის თეატრი, რომელმაც მოგვცა საუკეთესო მსახიობნი: ვ. აბაშიძე, მესხიშვილი, საფაროვ-აბაშიძისა, გუნია, კოტე მესხი,—შეიძლება ქართული არ იყოს?

დიახ, პირდაპირ ვიტყვით - შეიძლება.

შეხედეთ ოდნავ მაინც ჩვენს თეატრს, ჩვენი ეროვნების ეთიკურ მხატვრულ კონცეპციის შემოქმედების თვალსაზრისით და დარწმუნდებით, რომ ეს ასეა.

არის თუ არა ქართული თეატრი გამომხატველი ქართველისა, როგორც სპეციფიკური ნაციონალურ პსიხოლოგიის და რელიგიის მატარებელ ადამიანისა?

გვყავს ეს ქართველი ქართულ სცენაზე? შეგვიძლიან გადაჭრით ვაღვიაროთ, რომ ხელოვნურის სხივით შექმნილი ქართველი, იდეური გაგრძელებაა ნამდვილ არსებულ ქართველისა?

გვითხრა ჩვენმა თეატრმა, თუ ვინ არის ქართველი? როგორია მისი სულისკვეთება? როგორია მისი ვნება? ძალა? რით საზრდოობს? რა ასულდგმულებს? ვიცნობთ ჩვენ ქართველ ადამიანის სულის დრამას?

ვინ არის ქართველი? ვიცნობთ მას ჩვენ, როგორც თავისებურ მსოფლიო ინდივიდუმს? რით განირჩევა იგი სხვისაგან? ვიცნობთ ჩვენ მის რელიგიურ ღტოლვილებას, რელიგიურ ექსტაზს? შეგვიძლიან ვსთქვათ, განვმარტოთ, თუ რა ფორმებში ხატავს იგი თვისს ექსტაზს?

ვინ არის ქართველი? ვიცნობთ ჩვენ მის

პსიხოლოგიას? ვიცნობთ ჩვენ მას, როგორც თავისებურ ტიპს, ჩამოყალიბებულს საქართველოს ისტორიის პირობებით?

გვითხრა თეატრმა, ვინ არის, ან რა გვარის ქართველი, როგორც ადამიანი?

ვიდრე ამაზე პასუხს ვუგებდეთ, თვალი გადავავლოთ უცხოეთის ინტელიგენციას, უფრო კი რუსეთისას: რა გვარია მათი წარმოდგენით ქართველი და ნამდვილად კი როგორია?

ალექსანდრე ახმეტელი

იშვიათი საღამო

3-ს მაისს, „არტ. თეატრის“ დარბაზში „ქართულ კულტურის მოყვარეთა საზოგადოების“ გამგეობის თაოსნობით გაიმართა „აშუღების საღამო“.

ეს ჩვენი ახალი საზოგადოება საკვირველის სისწრაფით იზიდავს საერთო სიმპატიას და ყურადღებას. სჩანს, „საზოგადოების“ მეთაურთ, საქმის სიყვარულის გარდა, თავიანთ მიზანი საკმაოდ ნათლად აქვთ გათვალისწინებული და მის მისაღწევადაც გზისა და საშუალების ამორჩევა ემარჯვებათ.

სულ მცირე ხანში ამ „საზოგადოების“ კრებებზე მოვისმინეთ საუბარი ქართულ ხალხურ ადათებზე, სამართალზე, აკაკის შემოქმედებაზე („აკაკი, როგორც სატირიკოსი“), ქართულ მართლწერაზე და მისივე წყალობით დავსტკბით ძველებურ აზიურ მუსიკის მოსმენით.

როგორც ვხედავთ, „საზოგადოებას“ ფართოდ ესმის თავის მიზანი: ადათები, სამართალი, პოეტის ყოველმხრივი შესწავლა, გრამატიკა და, ბოლოს, აშუღები. პირველის შეხედვით, ყველა აქ ჩამოთვლილ საგანთა შორის, თითქო, საიმისო კავშირი არ არსებობს; მაგრამ მაინც ბევრი ფიქრი არ არის საჭირო, იმის გასაგებად რომ ხალხის კულტურა უამათოდ წარმოუდგენელია, რომ როგორც ქართველი პოეტის შემოქმედების კვლევა ძიება, ისე ქართული ენის კანონები, ქართული ადათები, სამართალი, მუსიკა და ყველა ის, რაც კულტურის მაჩვენებელი და გამომხატველია, უეჭველად უნდა შეადგენდეს ამ „საზოგადოების“ მოქმედების საგანს.

„აშუღი“ ქართული სიტყვა არ არის, მაგრამ ქართველებს იგი შესისხლხორცებული აქვთ აშუღი უეჭველად დამკვრელია და იმავე დროს მომღერალიც: თავის სიმღერას ადამიანებს თავისსავე დაკვრით ანუ მოსთქვამს სხვადასხვა შინაარსის სიტყვებს და მათ შთაბეჭდილებას აძლიერებს საკრავის ჰანგებით. სიმღერის მოტივებში ბევრს შეხვდებით თათრულს, სომხურს და ქართულს, ზოგჯერ თათრულ-სომხური მოტივები გადაქართულებულია, თუმცა ხშირად ქართულ კილოსაც აშუღები თათრულ-სომხურ ელფერს აძლევენ.

აღნიშნული საღამო „ქართულ“ საღამოდ უნდა ჩაითვალოს, რადგან იმას გარდა, რომ მთელი პირველი განყოფილების სიმღერები აკაკის ლექსებზედ იყო აშენებული, თვით დანარჩენი ორი განყოფილების ჰანგების შინაარსს ქართული სიტყვები შეადგენდნენ.

საღამოს მრავალი ხალხი დაესწრო. შესაძლებელია, ბევრმა დამსწრეთაგანმა ვერ გამოიტანა ჯეროვანი შთაბეჭდილება; ეს არც საკვირველია: ძველ თაობას ჯერჯერობით შერჩენილი აქვს ძველი გემოვნება, ახსოვს ძველებური სიმღერები, მოტივები, დაკვრა; ახლები სულ სხვა პირობებში არიან აღზრდილნი: სკოლაში, ოჯახში, სცენიდან თუ ქუჩაში ესმით უმთავრესად ევროპიული ჰანგები; მათი ყური შეჩვეულია სკრიპკას, გიტარას, როიალს, სხვა-და-სხვა ორკესტრის ხმას, რაც ძველად საქართველოში არავის ენახა და არავის გაეგონა. ძველებურ აზიურ მუსიკას ჩვენში ნიადაგი ეცლება; აშუღების რიცხვი თანდათან მცირდება და შეიძლება მალე დადგეს დრო, როცა სრულიად იგინი მოისპობიან: ამბობენ, ქ. სიღნაღში მეღოლე და მეზურნე აღარ იშოვება და როდესაც სჭირდებათ იქაურებს, სხვა ადგილებიდან მოჰყავთ. 70-იან წლებში, ჩვენს ბალღობაში-კი, აქ 4—5 დასტა იყო და ყველას საკმაო სამუშაო ჰქონდა.

ამ დროიდანვე გვახსოვს ჩვენ აშუღების ამბავი. 70-იან წლებში ჯერ ახალი გადავარდნილი იყო ბატონ-ყმობა და ძველებურ ქართულ ფეოდალურ წეს-წყობილების ნაშთს და სულს

კაცი კიდევ შესვდებოდა: ჩვენს თავადობას ისევ უფვრდა ძველებური სტუმრიანობა, ქეიფი და ლხინი. ჩვენ მოვესწარით ახალრეშის ხმარებას (უნწი ხომ ეხლაც გვიყვარს), გვინახავს მოელის კვირობით სასანდრის ანუ ანშულის დაქირავება; გვახსოვს, როგორ გადადიოდა სასანდარი ანუ ანშული ერთის თავადის ოჯიხიდან შეორეში, თითქო ეჯიბრებოდნენ, ვის უფრო შეუძლიან მეტ ხანს გინაგრძოს სმა-ჭამა და მხიარულობა.

სანგრძლივი სხდომითა და ლხინით მოქანცული სტუმარ-მასპინძელნი ზოგჯერ ადგებოდნენ, გამოვიდოდნენ სახლიდან, წინ გაიმძღვარებდნენ მომღერალ-მემუსიკეებს და ასეთის დიდის სიმხიარულით დადიოდენ ქუჩა-ქუჩა სოფლებში და ქალაქებში. ეს გვინახავს, სხვათა შორის, სიღნაღში და, როგორც მოგვითხრობენ თანამედროვენი, ასე ეოფილა თვით თბილისში და სასქართველოს სხვა ქალაქებშიც.

ცხადია, რომ თუ კაცს ბალღობაში ხშირად ესმის ქუჩაში მოსიარულე მემუსიკეთაგან ათასნაირ ჭანგზე დაკვრა და სიმღერა, მას უეჭველად საბოლოოდაც ჩაჭრილ რაიმე ამ ხმათაგან ყურსა და მეხსიერებაში.

ამიტომაც არის, რომ ხსენებულმა „ანშულთა სალამომ“ ჩვენზე შესანიშნავი შთაბეჭდილება მოახდინა. დიდის სიამოვნებით მოგისმენთ ოარი, ჭიანური, ჩონგური, ფანდური, სანთური და დაირა; საკმაოდ დაგვატკბო ჭაზარას მოთქმამ და სიმღერაში შეჯიბრებამ მისსა და გიგოს შორის.

უნდა მოგახსენოთ, რომ ეს სიმღერაში ანშულების შეჯიბრება ლხინის დროს საქართველოში ძველებური ჩვეულება ეოფილა, ისევე, როგორადაც, მაგალითად, გაშაირება, ზმა, გამოცანის ალსა და სხვ. გაჯიბრებას ჭქონდა კითხვა მიგების ხასიათი: ერთი ანშული სიმღერითა აუენებდა კითხვას შეორეს სიმღერითვე უნდა მიეგო ჯეროვანი პასუხი ამავე დროს ამათვე გვაჩვენეს ერთი შესანიშნავი ძველებური ჩვეულება: საჯარო დაჯილდოვება გამარჯვებულის ანშულისა, ისე, როგორც სტოდნიათ უწინდელ დროს: ამ სალამოს მიმგები იყო ანშული ჭაზარა, რომელიც გამარჯვებულად იცნეს; მაპარდაპირე ადგა და ნიშნად თავის დამარცხებისა ჭაზარას ხელზედ აკოცა და ჩონგური გადასცა; მათმა სხვა ამხანაგმა გამოიტანა წინადვე საჩუქრად გამზადებული ძველებურივე დარაიის ბალდადი და ეელზე მოახვია გამარჯვებულ ჭაზარას, რომელსაც ეს საჩუქარი მოელს სალამოს ეელზე შერჩა, ხოდა ჩონგური პატრონსვე დაუბრუნა.

ამრიგად ეს სალამო ნამდვილი ისტორიული სალამო იყო: ძველი საკრავები, ძველი მოტივები, თავის ძველი ადათ-ჩვეულებებით. თუ ამას დაუმატებთ, რომ ეოველ ეჭვს გარეშე დიდი სიძველე იმ ჭანგისა, რომელზედაც ჩინებულად იმღერეს ჭაზარამ და გეურქამ ლექსი — „სიდამაზით შეპეელა ხარ სტანისა“, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ამ მუსიკალურ სალამომ თვალწინ დაგვიხატა და ეურით გვასმინა ის თუ, როგორ და რა სახით ლხინობდნენ ჩვენი წინაპარნი, ბევრი რომ არა ვსთქვათ, ამ რამდენიმე სიუკუნის წინ.

ჩინებურადვე შესრულეს: „ბაიათი“ (თარი) სანდროამ, „რასტია“ (თარი) გეურქამ. „შუშტარი“ (ჭიანური) ალექსანდრე ოჭვანეზაშვილმა, „ჩარგა“ (ჭიანური) რუბენმა და სხ

ერთის სიტეეით, სალამო საუტხოვო და ფრიად მნიშვნელოვანი გამოდგა. სასურველია, რომ არ გაჭრეს სრულიად ძველებური კარგი სასიმღერო და დასაკრავი ჭანგები. ამის თავდებობა, როგორც ემჩნევა, ჩვენ ნაწ -კულტურის მოუკვრეთა ასზოგადოებას უ ისრია, რისთვისაც დიდი და გამოუქმელი მადლობის ღირსია

ალ. მირიანაშვილი

ქართული სასიობა

სახალხო სახლში ქართ. წარმ. მმართ. წრის საშუალებათა გასაძლიერებლად შაბათს, 16 მაისს, გაიმართა სალიტერატურო, სამუსიკო და იუმორისტული სადამო (აწეულ ფასებში), რასაც აუარებელი საზოგადოება დაესწრო. წრე ამის ღირსიც იყო. წრის მოღვაწეობა და მისი გამგეობის მუშაობა იმდენად დაკვირვებული, მიზანშეწონილი და ნაყოფიერია, რომ არა თუ საზოგადოება, ჩვენებური საფინანსო და სვა საქველმოქმედო-საქალაქო დაწესებულებანიც მოვალენი არიან ამ წრეს ყოველგვარი დახმარება აღმოუჩინონ: წრის წარმოდგენების იდეური

და მხატვრული მხარე თითქმის მუდამ პირველ რიგზეა და ხალხშიაც დიდი თვითცნობიერება შეაქვს. ხსენებული საღამო კიდევ იმითი განირჩეოდა ჩვეულებრივ დილა-საღამოთაგან, რომ მრავალფერადი იყო, შინაარსიანი და საგულისხმო. დასდგეს სახ. თეატრის მოღვაწის კ ხახანაშვილის მიერ ნათარგმნი „ტაინი სოვეტნიკის სიზმარი“, რომელიც სცენის მოყვარეებმა მწყობრად წარმოადგინეს, განსაკუთრებით ტიპიურნი იყვნენ სახალხო თეატრის თვალი ნ გოცირიძე (კრუტოუზოვი) და მ რავალნიჰიერი მ. ჰიაურელი (ვაჟი); კარგი იყო აგრედვე კ. ხახაშვილი (ლაქია). მგოსნებმა ს. აბაშელმა და გ. ქუჩიშვილმა თვისი მშვენიერი ლექსებით და მათი საგანგებო წარმოთქმით უზომო აღტაცება გამოიწვიეს, ი. ზარდალიშვილმა ებრაული სცენებით, ხოლო ნ. გოცირიძემ სომხური სცენებით დიდათ გაამხიარულეს დამსწრენი. მ. კავსაძის გუნდმა ქართული ეროვნული სიმღერები იმღერა ოსიკო ბარათაშვილმა, ა. ინაშვილმა (ბარიტონი) და ი. სარაჯიშვილმა ოვისი სიმღერებით დიდათ დაატკბეს საზოგადოება. ინაშვილს (მოწაფეა) მშვენიერი ხმა აქვს, საკმაოდ დამუშავებული და დიდი იმედის მომცემი. უკრაინულად იმღერეს ქ-ნ ანდრეევსკისამ, ლენინმა და გორდენკომ. საღამოს გვირგვინი იყო ცხოველი შარკები—ი. დაროშვილი — გრიშაშვილი, ძიმისტარაშვილი—ი. ზარდალიშვილი და მ. ჰიაურელი —ივ. სარაჯიშვილი, რომელთაც გასაოცარის სინამდვილით მიჰბაძეს ხსენებულ პირთ. საზოგადოება დიდათ კმაყოფილი დაიშალა.

უსავანო

კოტე მესხის წარმოდგენა სახალსო სახლში გაიმართა კვირას, 17 მაისს. წარმოდგენის დაწყებამდე შინაარსიანი და მკვირმეტყველური სიტყვა წარმოსთქვა იოსებ მაჰავარიანმა, რომელმაც კოტე მესხი დაახასიათა როგორც მსახიობი, მწერალი და საზოგადო მოღვაწე. წარმოადგინეს კ. მესხისვე „რუსთველი“, მე 2-რე მოქ. და „ბაგრატ მეოთხე“ (მე 3-მე მოქ.), პირველ პიესაში მაღალ-ღირსეული იყო ნინო ჩხეიძე—თამარ მეფე, კარგი იყო აგრეთვე ვ. გუნია (ლიპარიტი). მოისუსტებდენ დიდებულნი მეორე პიესაში გვარიანად ჩაატარეს ვ. აბაშიძემ აზნაური ხვიჩია, ან. ქიქოძემ—დედოფალი და ი. ზარდალიშვილმა—ბაგრატ მეოთხე. აპოთეოზი სადად იყო მოწყობილი, მაგრამ ეს უფრო შეეფერებოდა: სცენაზე სვეტებს შორის კედელზე იდგა კ. მესხის აღალმა (მ. ჰიაურელის მიერ საუცხოოდ გაკეთებული). ფარდის ახდისას მოისმა შოპენის სამგლოვიარო მუსიკა (პრესმანის ლოტბარობით ახალი კლუბის ორკესტრის მიერ შესრულებული), სცენის მარცხენა მხარეზე მდგარი მსახიობნი მოწიწებით მიუახლოვდენ კ. მესხის აღალმას და ვარდები მიუძღვნეს. შემდეგ მოგონება წაიკითხა განსვენებულის ძმამ, დავ. მესხმა, რომელმაც უმთავრესად კოტე დაახასიათა, როგორც რეჟისორი. შემდეგი სიტყვით მიმართა აღალმას იოსებ იმედაშვილმა, რომელმაც მოკლედ აღნიშნა, კ. მესხს სამშობლო თეატრის დაფუძნება-აღორძინებაში რა დიდი ამაგი მიუძღვის, ბოლოს საკუთარი, გრძნობიერი ლექსი წარმოსთქვა დარია ახვლედიანისამ. დასასრულ მოისმა ისევე შოპენის სამგლოვიარო მუსიკა, რაიცა საზოგადოებამ ფეხზე ადგომით მოისმინა.

მ—ე

ქართ. მსახიობთა ამხანაგობამ მ. ქორედის რეჟისორობით სახ. სახლში ორშაბათს, 18 მაისს, წარმოადგინა ვ. შადიკაშვილის 4 მოქ. პიესა „კვდაჭრილი მუხა“. მიესა ხელოვნურად ვერ არის დაწერილი, მოქმედებას მსჯელობა სჭარბობს, მაგრამ მიუხედავად ამისა, იგი ბევრი ნესტარია ჩვენი საზოგადოებრივი ცხოვრებისა და ამიტომ საესურველია ხშირად იდგმებოდეს. ამ საღამოს მოთამაშეთა შორის პირველობა ან. ქიქოძეს ეკუთვნის, რომელმაც მადალი წრის ქალი, ქვრივი კატო დიდის ხელოვნებით განასახიერა. მხატვრული სახე შეუქმნა ს. ბეჟანიშვილიმაც (სიბედო). ოქმარ უნდა, ტ ანაშიძე (სოფლის ბიჭი) მოთამაშე ბელი იქნებოდა. ბ. კორიშელმა (გიგლა) თავიდან ბოლომდე შესაფერისი კილოთი ჩაატარა თვისი როლი. ი. ზარდალიშვილმა (ნიკო) და ალ. იმედაშვილმა (გოლა) სრული ხატებანი შეუქმნეს.—დამსახურებული გასო ანაშიძე (ოვგ. დავითი), ეფ. მესხი (კნ. თამარი) და ნინო ჩხეიძე (მერი) ღირსეულად, შესაფერის იერით ასრულებდენ ნაკისრ როლებს. ტიპიური გლეხები იყვენ მ. სარაჯი (მიხა), თარაქანაშვილი (ქიტესა), ბ. ფრანგიშვილი (გიგ) და ვარვარეიძე (გლეხი), აგრედვე ნამდვილი მეეზოეე—მ ქორედი. ნ. გამრეკელ-ოორელმა (ნინო) გვიჩვენა ნამდვილი, ბედკრული ობოლი ქალი. მშვენიერი გოკონა იყო ა. შოთაძე(თებრო) ზ. გომელაური როლს რომ უფრო შეგნებით მოეკურობოდა, აჯობებდა ჩვენ მსახიობთა სარეთო სენია —მათი საკუთარი ხმის შეუტვლელობა, მუდამ ერთ ფარზე ლაპარაკი, აგრედვე ტანისამოსის და სახის უყურადღებობა, ეს კი დიდი ნაკლია.

საზოგადოება ბლომად დაესწრო.

წინამძღვ—არი

სახალხო სახლში სახ. წარმ. მმართ. წრემ კ. შათირიშვილის რეჟისორობით სამშაბათს 19 მაისს, წარმოადგინა ი. გედევანიშვილის „მსხვეპლი“ და ვ. გუნიას „დედის ერთა“. წარმოდგენა გვიან დაიყწეს და გვიანაც გათავდა. ეს წრეს მაინც არ შეეფერება. ხალხი ცოტა დაესწრო, წარმოდგენამ რიგიანად ჩაიარა.

ბაქოში ქართ სამხ.-სალიტ. წრის თაოსნობით 3 მაისს, სომეხთა კაცთ-მოყვ. საზ. დარბაზში გაიმართა „ლექცია-წარმოდგენა.“ ლექცია წაიკითხა ახალგაზრდა ლექტორმა ბ-ნმა ალფ. ცისკარიძემ „მთიულების ზნე-ჩვეულებანი ალ. ყაზბეგის ნაწერების მიხედვით‘‘. ლექცია შინაარსიანი გამოდგა.

ლექციის შემდეგ ბ-ნ ევ. თალაკვაძის ხელმძღვანელობით დასდგეს არსენა“ ალ. ყაზბეგისა. მოთამაშეებს როლების უცოდინარობა ეტყობოდათ, რეპლიკებს აგვიანებდენ, სცენაზე თავი მეტად უხერხულად ეჭირათ. სცენის მოყვარეთა თითქმის უმრავლესობა პირველად იყო გამოსული სცენაზე და მით უფრო საჭირო იყო როლების კარგად შესწავლა,—კარგის თამაშით ირჩეოდნენ მხოლოდ: ბ.ბ. ევ. თალაკვაძე (არსენა), ინაური (მოურავი—ზაქრო), ზუგდიდელს შეეძლო უკეთესად შეესრულებინა იორამის როლი, ბ. კალანდაძე (სირაჯი) აჭარბებდა.

თვით მიზანი—სახალხო წარმოდგენების მართვა, მდაბიო ხალხის ხელმისაწვდომ ფასებში, —ჩინებულია. ხოლო საჭიროა ამასთან პიესები რიგიანად იდგმებოდეს და პიესები სცენის მოყვარეთა ძალთა შესაფერი ირჩეოდეს. რეჟისორმა უმთავრესი ყურადღება ახალ სცენის მოყვარეთა გაწრთვნას უნდა მიაქციოს და მათ გაწრთვნას შესძლებს კიდეცა, ვინაიდან ყველა სცენის მოყვარეს დიდი ხალისი და სცენისდმი სიყვარული ეტყობა.

ვუსურვებთ სახალხო წარმოდგენების მმართველთ ნაყოფიერ მუშაობას.

—

10 მაისს იმავე დარბაზში გაიმართა „საღამო მეჯლისი“ გ ქუჩიშვილის მონაწილეობით. ამ საღამომ, როგორც ხალხი მოელოდა, ვერ გაამართლა მოლოდინი: საღამოს გამმართველთ ბევრი ხელის შემშლელი პირობები და პირები გამოუჩნდათ.

პირველ განყოფილებაში ევ. თალაკვაძემ ჩინებულად წაიკითხა „შეშლილის წერილები“. მეორე განყოფილებაში დასდგეს „ოთხი იმერელი“, რომელმაც სუსტად ჩაიარა (მოხდენილის თამაშით ირჩეოდა ევ. თალაკვძე). დივერტისმენტში ხოროს სიმღერები ცოტა მოისუსტებდა. გ. ქუჩიშვილს ხალხი ტაშით შეეგება და რამდენიმე ჩინებულ ლექსის დეკლამაციით წაკითხვის შემდეგ ოვაციებითა და ყვავილებით დააჯილდოვა იგი. ლექსები წაიკითხეს ვ. აბრამიძემ და სან-გურულმა რიგიანის დეკლამაციით. დასასრულ პიანინოს აკომპანიმენტზე იმღერეს ბ. ბ. პეტუხოვმა და ა. ქუმბურიძემ. ბ პეტუხოვის ხმა (ბარიტონი) მაინცა და მაინც ვერაფერი სასიამოვნო იყო, ხოლო ა. ქუმბურიძემ ერთხელ კიდევ დაგვარწმუნა, რომ მას კარგი მომავალი აქვს.

საღამო გვიან დაიწყო და ალბად ეს იყო მიზეხი, რომ პროგრამა მთლად არ იქმნა შესრულებული.

დასრულდა ღამის 2 საათზე. ხალხი საკმაოდ დაესწრო.

გულისაგა

დ. ხაშურში შაბათს, 16 მაისს, ხაშურის ქარ. დრამ. წრემ წარმოადგინა ს. ტარუაშვილის „მამა და შვილი„ და ფარსი „მე მოვკვდი“. მონაწილეობდენ სცენის მოყვარეთა საუკეთესო ძალნი. დრამა იმდენად სუსტად იყო მომზადებული, რომ სცენისმოყვარეთ მაყურებელზე ვერავითარი შთაბეჭდილება მოახდინეს, უმეტესობამ პიესის შინაარსიც კი ვერ გაიგო. ცოცხლად, მეტად მხიარულად ჩაატარეს ფარსი „მე მოვკვდი“ (უსახელო ავტორისა) და საზოგადოებაც ბევრი აცინეს. წარმოდგენას მეტად ცოტა ხალხი დაესწრო: შემოსავალმა ძლივს დაჰფარა გასავალი. ეს მოვლენა-კი გამგეობის დაუკვირვებლობას უნდა მიეწეროსა, ვინაიდან სრულიად არ უწევს ხოლმე ანგარიშს ხალხის ქონებრივ მდგომარეობას—ისიც ამ ომიანობის დროს: იმის მაგიერ რომ ხელმისაწდომ ფასებში ჰმართონ წარმოდგენები,—ფასებს საბენეფისოს არქმევენ.

ამ დღეებში, ხაშურის წრის დასი სად. გომს მიემგზავრება საგასტროლოდ, სადაც წარმოადგენენ ირეთელის„დამარცხებულნი“-ს გადაწყვეტილია, როგორც გომში, აგრეთვე მახლობელ დაბა-სოფლებშიც ჰმართონ იაფ-ფასიანი სახალხო წარმოდგენები.

ნი ო გურული

ქ დუშეთში ხუთშაბათს. 7 მაისს, ადგილობრივ ქართ. წარმოდგენების მმართველმა წრემ საკრებულოს დარბაზში წარმოადგინა: ა) „არც აქეთ, არც იქით“, გუნიასი. ბ) „საღამოს ერთი ცხვირი ხეირია“, სუნდუკიანცისა“ და გ “ჩათრევას ჩაყოლა სჯობიან”, ვ გუნიასი. სამივე პიესამ მხიარულად ჩაიარა კარგები იყნენ, მ. ოსიტაშვილი (საზოგადოდ ეს სცენის მოყვარე გვარიანად ასრულებს კინტოს როლებს), ლ. ბერიძე (დაგვანახვა ნამდვილი ტიპი ხაზეინისაგან დაშინებული ბიჭისა.”გრიმი და ტანისამოსი შესაფერისი ჰქონდა), ქ-ნი ს.ბერიაშვილი და ვ.სადამონიძე. არა უშავდა ლ. ბერიძესაც (ოსკან პეტროვიჩი). მესამე ვოდევილში ცოცხლად ჩაატარეს ნაკისრი როლები ქალებმა: ს. ბერიაშვილმა, ვ სადამონიძემ, ა. კანდელაკმა და ბ-ნმა ა. ანაშვილმა (ნესტორ შვინდაძე).

საერთოდ სალამომ კარგად ჩაიარა, სამწუხაროდ ხალხი ცოტა დაესწრო, რაიცა იმის ბრალია, რომ გამგეთ ბილეთების გაყიდვაზე დროზე არ იზრუნეს და ბევრმა არც კი იცოდა, წარმოდგენა იყო თუ არა.

შემოსავალი გადაიდო სცენის სასარგებლოდ

ამ დღეებში ადგილობრივ ქ. შ. წ. კ. გ. საზოგადოების კრება მოხდება ახალ წევრების მისაღებად და გამგეობის ასარჩევად. ამავე კრებაზე ლაპარაკი იქნება, წ. კ. ვ. საზოგადოების და წარმოდგენების მმართველ წრის შეერთების შესახებ. რაიც სასურველია ნაყოფიერი მუშაობისთვის.

შინაური

წვრილი ამბები

— **მგოსან სანდრო შანშიაშვილის** რედაქტორობით კვირას, 24 მაისს, გამოვა დღიური გაზეთი „საქართველო“.

მგოსან ვაჟა ფშაველას პატივსაცემად "სიტყვა-კაზმულ საზოგადოების გამ-ბა" სახაზინო თეატრში დღეს, 23 მაისს, საღამოს ჰმართავს.

აკაკიობა—აკაკის ყოველწლიური მოხსენება დაწესდა 9 თიბათვისთვის (ივნისისთვის). ამ დღეს უნდა გაიმართოს, სადაც შეიძლება, დილა-საღამოები, რომლის შემოსავალიც ზეპირსიტყვაობის ფონდს მიემატება.

ხარფუხის კლუბთან ფიგნასაცავ-სამკითხველოს მოწყობა დაევალა სოფ მგალობლიშვილსა და როშან ბეგ ეფენდიევს. განზრახულია, რაც შეიძლება სამკითხველო კარგად მოაწყონ.

გ. ი. ჩუბინაშვილი, ახალგაზდა მომღერალი გულითადს მადლობას უძღვნის მოსკოკის ქართველთა საზოგადოების წარმომადგენელთ ალ. ივ. იუქინსუმბათაშვილს, დ. არაყიშვილს, ქ. ზანდუკელსა და სხვათა ხელოვნური ფეხის მოძღვნისთვის

ქართული ოპერა კომპ. დ. არაყიშვილისა „თქმულება შოთა რუსთაველზე" რუსულად უკვე გადითარგმნა და მომავალ სეზონში რუსეთის ერთეთ სცენაზე დაიდგმის კიდეც.

აჭარელთა სასარგებლოდ ქართველ ქალთა თაოსნობით თბილისში სალონი—საჩაიე დაარსდა.

ქართულ კულტურულ საზოგადოებათა გაერთიანების შესახებ მოკლე ხანში შესაფერი შუამდგომლობა აღიძვრის.

სანდრო კავსაძის ლოტბარობით და ნ. კავსაძის თაოსნობით ამ მოკლე ხანში ქართული კონცერტი გაიმართება.

ᲨᲣᲠ. „ თეატრი და ᲪᲮᲝᲕᲠᲔᲑᲐ" ხიდისთავის სამკითხველოს გაუწერა ივანე ანდღულაძემ.

რეჟისორ-მსახიობი შალვა დადიანი და მსახიობ-ქალი ელ. ანდრონიკაშვილი გასულ კვირას ბაქოდან თბილისს დაბრუნდენ და მეორე დღესვე კახეთს გაემგზავრნენ. ამ ზაფხულს წარმოდგენებს გამართვენ სიღნაღსა და მის ახლო-მახლო სოფლებში.

კვირას სახაზინო თეატრში ვალ. გუნიას თაოსნობით წარმოდგენილ იქნება „ოტელო". ოტელოს როლს შეასრულებს ალ. იმედაშვილი.

ᲥᲐᲠᲗ. ᲛᲡᲐᲮᲘᲝᲑᲗᲐ ᲐᲛᲮᲐᲜᲐᲒᲝᲑᲐ სახალხო სახლში სამშაბათს, 26 მაისს, წარმოადგენს „დიდ მოურავ-"ს.

ახალგაზდა მწერალ-ლექტორი ვახ. კოტეტიშვილი, რომელიც გასულ კვირას რუსეთიდან დაბრუნდა, აპირებს ლექციის წაკითხვას „ილია, როგორც პოეტი და პუბლიცისტი" (ილია ჭავჭავაძის კრიტიკოსების საპასუხოდ).

„ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲥᲐᲠᲗᲚᲘ" სამშაბათიდან—26 მაისიდან დღიურად გამოვა გორში.

ახალგაზდა მწერალმა დ. თურდოსპირელმა დასწერა დიდი მოთხრობა „ამირანის ცეცხლი", რომელშიაც აკაკის ცხოვრებაა აღწერილი ბავშკობიდან მოხუცებამდე.

თელავში ამ ზაფხულს ცნობილ მსახიობთა დასი დაიწყებს წარმოდგენების მართვას. მონაწილეობის მისაღებად მოწვეულ იქნებიან ადგილობრივი საუკეთესო ძალნიც. სეზონი დაიწყება 6 ივნისს.

მგოსანს ს. ფაშალიშვილს განუზრახავს ამ თვის გასულს თელავში სალიტერატურო საღამო გამართოს კიტა აბაშიძის და მსახიობ-მწერალთა მონაწილეობით.

აჯიკაბულში კ. ჩიქოვანის თაოსნობით განუზრახავთ წერა-კითხვის საზოგადოების განყოფილების დაარსება.

ᲑᲝᲠᲯᲝᲛᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗ. ᲛᲝᲛᲦᲔᲠᲐᲚ-ᲛᲒᲐᲚᲝᲑᲔᲚᲗᲐ ᲒᲣᲜᲓᲘ შაქ. ტალიკაძის ლოტბარობით კვირას, 24 მაისს, ბორჯომის მყავე-წყლის თეატრში გამართავს ქართულ კონცერტს, გლეხური სურათებით.

ᲨᲔᲛᲝᲬᲘᲠᲣᲚᲔᲑᲐ

თეატრის სასარგებლოდ. 27 აპრ. სად. აჯიყაბულში სტუმრად ვიყავით კ. კორძაიასთან, სადაც მასწავლებელმა გა—ძემ გამოაცხადა—ვინც ქართულ ლაპარაკში უცხო სიტყვას იხმარს, დაჯარიმებულ იქმნას საქველმოქმედო მიზნითო. ჯარიმად შეგროვდა 5 მან., რასაც ვგზავნი ქართული თეატრის ასაგებ თანხის გასაძლიერებლად. **კ. ᲩᲘᲥᲝᲕᲐᲜᲘ**

აჭარელთა სასარგებლოდ ბ. რედაქტორო! ამ წელიწადთან ერთად გიგზავნით ჩემ მიერ ყარაიაზში სხვა და სხვა პირთა შორის შეგროვილი ხუთ 5 მან. ომისაგან დაზარალებულ აჭარლების სასარგებლოდ და გთხოვთ ზემოხსენებული ფული გაგზავნეთ დანიშნულებისამებრ. შემომწირველნი.

იდიკო ეოჩიშვილმა—80 კ., ათ-ათი შაური: გ. ᲩᲮ—ᲓᲛᲐ, დომ სურმავამ, გ. ზიზოვმა, ეუფარაძემ, ნ. ფირცხალავამ; ტიგრანამ—45 კ. ს. ახვერდიანმა -30 კ. თითო აბაზი ს. ვეკუამ, ალ. ტერტეაძემ დ. ჩაჩიბაიამ, ი. რ—ᲓᲛ; დ. მოდებაძემ—15 კ. სულ—5 მან.

ᲭᲘᲭᲘᲙᲝ

ᲤᲝᲡᲢᲐ

ᲙᲐᲮᲘ (ზაქათ.) **ᲖᲝ.** ს. გვაცნობეთ და გამოგეგზავნებათ.

ᲫᲣᲗᲐᲘᲡᲘ. Ს. Ჭ.-ს. „მაცი ხვიტია" უკვე გადაკეთებულია ზ. საფაროვის მიერ.—გამოგვიგზავნეთ და თუ მოწონებულ იქმნა—დაიბეჭდება.

Дозволено Военной Цензурой.

რედაქტორ-გამომცემელი **ᲐᲜᲜᲐ ᲘᲛᲔᲓᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ**

მიიღება ხელის მოწერა.

ამა 1915 წ. ენკენისთვიდან გამოვა სალიტერატურო, სამეცნიერო და საპოლიტიკო ყოველთვიური ჟურნალი

„ახალი მოამგე“

ჟურნალი პარტიათა გარეშეა, დემოკრატიულ-პროგრესიული მიმართულებისა

ჟურნალში უმახლობელეს მონაწილეობას მიიღებს ივანე სპ. ელიავშვილი, თანამშრომლებად მოწვეულნი არიან ჩვენი ცნობილნი მწერალნი

ჟურნალში დასაბეჭდად მოწონებულ ნაწარმოებთა ავტორებს მიეცემათ შესაფერი ჰონორარი.

პირველი ნომერი გამოვა ენკენისთვის 20—25 – დე, ზომით 15—20 ფორმამდე

რედაქციის ბინა: თბილისი. ყაზბეგის ქუჩის შესახვევი № 4. ფოსტით: Тифлисъ, ред. груз. жур. „Ахали Моамбэ“.

ფასი: წლიურად 10 მ., ნახევარი წლით—6 მ., ხოლო ამა წლის ენკენისთვიდან ქრისტეშობისთვის გასვლამდე—4 მან. ფული უნდა გამოიგზავნოს: Тифлисъ, редакція груз. жур. „Ахали Моамбэ“ Ивану Спир. Элдашвили.

რედაქტორ-გამომცემელი **ნინო ბეუ. ყიფიანისა**

მიიღება ხელის მოწერა 1915 წ.

ყოველ-დღიური სალიტ. და საპოლიტიკო გაზეთი

„სახალხო ფურცელი“

(კვირაობით) **სურათებიანი დამატებით** (კვირაობით)

გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც 1914 წ.

გაზეთის ფასი წელიწადში 8 მან. 50 კ., ნახევარი წლით 4 მ. 50 კ. 3 თვით 2 მ. 25 კ. ერთი თვით 75 კ.

ცალკე № შაურად, დამატებიანი 7 კ.

საზღვარ-გარედ თვეში ზედმეტი 50 კ. ← ადრესის გამოსაცვლელი ფასი: თბილისისა თბილისს გარედ, ან თბილისის გარეთისა ისევ თბილისის გარეთისაზე 40 კ. დანარჩენ შემთხვევებში უფასოა.

წლიურ ხელის მომწერთ გაზეთის ფასი 8 მ. 50 კ. შეუძლიანთ გადაიხადონ ნაწილობით:

ხელისმოწერისთანავე 3 მ., 1 აპრილამდე 2 მ., 1 თიბათვემდე და დანარჩენი 1 მ. 50 კ. 1 ენკენისთვემდ. გაზეთის გამოწერა შეიძლება მხოლოდ თვის პირველ რიცხვიდან.

ხელის მოწერა მიიღება: „სახალხო ფურცელის“ კანტორაში, სასახლის ქ., სარაჯიშვილის სახლი. (შესავ. ეზოდან), 2) ქ. შ. წ.-კ. საზ. მთავარ გამგეობის წიგნის მაღაზიაში, 3) ქუთაისში გიგლა მებუკესთან.

ფოსტით: Тифл., газ. »Сахалхо Пурцели«, почт. ящ. № 190.

ქ. თბილისში გამოდის ყოველკვირეული იუმორისტული ვამოცემა

ეშმაკის ძმორკა

ჟურნალის სამხატვრო და სალიტერატურო მხარეს განაგებენ **ეშმაკი** და **თოგუნა**, ხოლო გამოცემის საქმეს ა. ბ. ბუკია

თანამშრომლები: ალბერტ ბეგიაშვილი, ბლიაგაძე, ეშმაკი, ეშმაკი, ალ-ტი, ბენწყარი, ბოდი, მარიეული, ნაფუტოდანარი, ანარიმ, პიტონ, ფიან-ტეფი, შ. ქალაძე, შეფრდანგი, ულაურელი, ხუმარა და სხვ.

ჟურნალის ფასი—1 წლით 5 მ., 6 თვით 3 მან. 3 თვით 1 მ. 50 კაპ.

„ახალ მათრახში“ დაიბეჭდება მხოლოდ იუმორისტული შინარსის წერილები: ლექსები, მოთხრობები, ზღაპრები, არაკები. შარადები, გამოცანები, ნაკვესები და სხ.

ჟურ. დაიბეჭდება სეერთაშორისო ომის ილუსტრაციები.

რედაქცია სთხოვს ყველა თანამშრომლებს მასალები გამოგზავნონ ამ ადრესით: Тифлисъ С.П. Тавартклидзе. Баронская 15, почт. ящ. № 190 (ეშმაკის მათრახისთვის)

Типографія „Сорапань“ სტამბა“ სორაპანი“

თევზის მრეწველნი

ძმ.

ძეგველოვეზი

პუშკინის ქუჩა, საკუთარი სახ' № 9

ტელეფონი № 71-2.

განყოფილება

ავლაბარში

ფოსტის განყოფილების ქვეშ

საკუთარ სახლში

იყიდება

იმავე ხარისხის

საქონელი

როგორც პუშკინის ქუჩაზე

წელიწადი მესამე

მიიღება ხელმოწერა 1915 წ.

ყოველკვირეულ სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო და საზოგადოებრივ ჟურნალ

წლიურად 5 მ. ნახევარი წლით 3 მან.

„თეატრი და ცხოვრება“-ზე

იუმორისტულ განყოფილებით და შარჟებით

„თეატრი და ცხოვრება“ ყოველგვარ ჯგუფურ-დასურ მიმართულების გარეშეა

ჟურნალი უმთავრეს ყურადღებას მიაქცევს სცენის, სიტყვა-კაზმულ მწერლობის, მუსიკის, ქანდაკების, სამხატვრო-სახელოვნო და საზოგადოებრივ მოვლენათა გარკვევას. **ყოველ ნომერში დაიბეჭდება სარეპერტუარო პიესა.**

ფ ა ს ი: წლით **5** მან., ნახევარი წლით **3** მან., თითო ნომერი **10** კაპ. ფულის შემოტანა ნაწილნაწილადაც შეიძლება: ხელის მოწერის დროს **2** მ., მარტის გასვლამდე **2** მ., დანარჩენი1 მ. ენკენისთვის 1.

ელმოწერა მიიღება: რედაქციაში („სორაპანი“-ს სტამბაში) დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ჟურნალ-გაზეთების კანტორა **„განთიად“**-ში, **„ცოდნას“** წიგნთსავაჭროში, რკინის გზის სახელოსნოში—**ალ. ძაძამიასთან, ქუთაისში** თ. მთავრიშვილის წიგნი სავაჭროში **ს. ეპიტაშვილთან**

მიიღება განცხადებანი ჟურნალში დასაბეჭდათ. განცხადების ფასი: 1 გვ. ორიგებით, **2**, გვ. კორპუსის პწკარი ერთ სვეტზე 25 კ. 3-ზე—20 კ., 4-ზე—15 კ. ფული და ყოველგვარი მასალა უნდა გამოიგზავნოს იოს. იმედაშვილის სახელზე. ფოსტის მისამართი: Тифлисъ, Ред. „Театри да Цховреба“ **Іосифу Имедашвили**

რედაქტორ-გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**

ნომრები „ავრორა“

ახლად შეკეთებული, საუცხოვოდ მოწყობილი, სუფთა, ელექტრონის სინათლით ქალაქის შუაგულს, ვორონცოვის ძეგლთან. **ნომრები ოთხი აბაზიდან.** ნომრებში სამზვარეულო, ცხელი და ცივი წყლით საბანოებით (დუში და ვანნა).

თბილისი, მიხეილის პროსპ. № 5.

ტელეფ. 13—14 (წ)